1893 — 1973
80 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXX. Ч. 91. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 17-го ТРАВНЯ 1973 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK THURSDAY, MAY 17, 1973 No. 91. VOL. LXXX.

Шведські студенти виступали в обороні В. Мороза і Ю. Шухевича

Стокгольм, Швеція (УІС „Смолоскип"). Шведські студенти провели протестну акцію в обороні політичних в'язнів в СССР. Для цього вони використали нагоду відвідин у Швеції прем'єра СССР А. Косигіна від 2 до 6 квітня 1973 року. Влаштована студентами демонстрація в Стокгольмі була успішна здобула розголос у шведській пресі і проходила під кличем оборони ув'язнених в СССР діячів. В своїй роботі шведські студенти використали матеріяли „Смолоскипу", переклавши частину з них на шведську мову. Окрема група студентів збирала підписи в обороні ув'язнених, серед яких шведи вирізнили двох українців — Валентина Мороза і Юрія Шухевича. Хоч спроба передати петицію з багатьма підписами, в часі його пресової конференції не вдалася через вчинені перешкоди охоронцями порядку, все ж вона була доставлена Косигінові до його резиденції в Стокгольмі.

Шведські студенти, зокрема з Упсалі, від кількох років займаються обороною людських прав та організують публічну опінію в своїй країні в обороні ув'язнених і переслідуваних діячів в СССР. Вони живо цікавляться українськими політичними в'язнями, докладно орієнтуються в національних питаннях в СССР і вже перевидали у шведській мові і розповсюднюють деякі матеріяли „Смолоскипу".

Пам'ять сл. п. полк. Євгена Коновальця буде вшанована в Роттердамі у 35-річчя з дня його смерти

Мюнхен. — Управа Фундації для дослідів життя і діяльности полк. Євгена Коновальця влаштовує в Роттердамі в неділю 27 травня 1973 року жалобне вшанування його пам'яті у 35-річчя з дня його трагічної смерти. Цього ж дня відбудеться жалобна академія о год. 9.30 ранку в домі Groothandelsgebouw, Rotondezaal, Stationsplein 45. Служба Божа буде відправлена о год. 12-ій в церкві St. Antonius Gesticht, Nieuwe Binnenweg 33. Над могилою Полковника відправлять панахиду о год. 16-ій на цвинтарі Crooswijk, Rotterdam. До участи в цих жалобних відзначеннях Фундація запрошує все українське громадянство, зокрема очікує на численну участь українців з европейських країн. Вінки на могилу Управа Фундації просить складати у формі пожертв на видання збірника „Євген Коновалець і його доба".

КОРОТКІ ВІСТКИ

Середа, 16 травня 1973

СЕКРЕТАР АРМІЇ РОБЕРТ Ф. ФРЕЛКЕ відкинув рекомендацію ради для звільнення від кари, щоб першому лейтенантові Вілліямові Л. Келлі, мол., зменшити кару з 20 на 17 років ув'язнення. Келлі був засуджений за масове вбивство цивільного населення південно-в'єтнамського сільця Мі Лай в 1968-му році. Початково Келлі був засуджений на довічне ув'язнення, але опісля кара була зменшена на 20 років.

НАЙВИЩИЙ СУД ЗСА постановив, що жінки, які служать у військових частинах, можуть зголошувати своїх чоловіків, як осіб, що є на їх утриманні. Таким чином жінки - вояки дістали рівні права з чоловіками. Справу внесла до суду лейтенант Шеррон Фронтієро, яка вимагала, щоб військове летунство підвищило суму грошей, яку вона одержувала на помешкання, прожиток і на медичні видатки, бо її чоловік був студентом і не працював.

СЕНАТ УНІВЕРСИТЕТУ НЮ ГЕМПШІР проголосував, щоб студенти, які відбувають курси в Корпусі для вишколу резервових старшин (R.O.T.C.), діставали за них повне академічне акредитування. Чотири роки тому, цей сенат був видав протилежну постанову. Тоді, по всій Америці панували противійськові настрої і в багатьох університетах військові вишколи були ліквідовані. Тепер завважується деяку зміну в настроях студентів.

НАЙВИЩИЙ СУД ЗСА постановив, що поодинокі міста не мають права обмежувати часу, коли літаки можуть вилітати, або приземлюватися на місцеві летовища. Суд заявив, що тільки федеральний Уряд може контролювати авіяцію. Справа була внесена до суду містом Бурбанк в Каліфорнії, яке хотіло закривати своє летовище від 11-ої год. вечора до 7-ої год. ранку. Мешканці міста нарікали, що літаки не дають їм спати.

ДИРЕКТОРИ НЮЙОРКСЬКОЇ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ та бібліотек Гарвардського, Єйлського та Колумбійського університетів зустрілися в Ню Йорку, щоб обговорити можливості співпраці. Від початку останнього року, представники цих великих і славних бібліотек зустрічалися на наради вже кілька разів. Все більші кошти, відмова федерального Уряду призначити достатні фонди на бібліотеки, велетенська кількість нововиданих книжок призвели до цієї кооперації.

НА АМБАСАДОРА ЗСА В ІЗРАЇЛІ ПРИЗНАЧЕНИЙ колишній сенатор із Ню-йоркського стейту й кол. амбасадор в Індії, 72-річний Кеннет Кітінґ. Ізраїльський уряд уже погодився на його кандидатуру. Він не матиме ніяких труднощів із затвердженням його в Сенаті.

У ШВАЙЦАРІЇ АРЕШТУВАЛИ мультимільйонера Бернарда Корнфельда, засновника й президента „Служби заморських інвеститорів", яка охоплювала круглю 100.000 інвеститорів з понад 100 різних країн. Корнфельдові закидають обманницькі операції, які довели до банкрутства тієї установи та збагачення його на яких 200 мільйонів долярів.

БРИТАНІЯ ПЕРЕВОДИТИМЕ свої найближчі підземні атомові експерименти в Америці, у стейті Невада. Британія й ЗСА мають у цій справі договір про взаємну допомогу в атомових дослідах.

НА РАДІ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ КРИТИКОВАНО Америку за ламання нею проголошеного Об'єднаними Націями економічного бойкоту Родезії, де існує біло - расистський режим прем'єра Ієна Смита. Найрізкіше промовляли представники комуністичної Юґославії та африканської Ґвінеї, яка скаржилась, що імпортування Америкою з Родезії хрому й ніклю внеможливлює повалення режиму Смита.

РІЧНІ НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНС ВІДБУДУТЬСЯ В НАСТУПНОМУ ТИЖНІ НА СОЮЗІВЦІ

Джерзі Си=ті. — Протягом наступного тижня, починаючи від понеділка 21-го травня, Головний Уряд Українського Народного Союзу, який в наступному році відзначатиме вже 80-ліття свого існування, відбуватиме свої звичайні, передбачені статутом річні наради, які й цим разом відбудуться на власній оселі „Союзівка" в Кергонксоні, Н.Й. В нарадах беруть участь усі члени Головного Уряду: головний предсідник Йосип Лисогір, заступник головного предсідника проф. Іван Телюк, заступник головного предсідника на Канаду сенатор Павло Юзик, заступниця головного предсідника Марія Душник, заступник головного предсідника і рекордовий секретар Володимир Сохан, головний секретар д-р Ярослав Падох та головний касир мґр Уляна Дячук, головні контролери мґр Іван Геврик з Вінніпеґу, дир. Іван Винник з Ню Йорку, проф. д-р Богдан Гнатюк і д-р Іван Скальчук з Філядельфії та д-р Михайло Данилюк з Міннеаполісу, головні радні Володимир Дідюк з Торонта, Стефан Гавриш з Філядельфії, проф. Тарас Шмаґала з Клівленду, д-р Богдан Футей з Клівленду, інж. Анатолій Дорошенко з Висконсину, Анна Гарас з Бетлегему, Дмитро Попадинець з Монтреалю, Тарас Шпікула з Чикаґо, д-р Анна Чопик з Бостону, Володимир Запаранюк з Ютики, проф. Мирон Куропась з Чикаґо, інж. Мирослав Кальба з Денверу, Євген Репета з Детройту та Андрій Джула з Ембриджу і головний редактор Антін Драган. У нарадах беруть участь також почесні члени Головного Уряду: Роман Слободян, інж. Степан Куропась, д-р Володимир Галан, Дмитро Шмаґала, Іван Іванчук, Володимир Гірняк, Володимир Дідик і Микола Давискиба. У програмі нарад, що почнуться в понеділок, 21-го травня рано короткою церемонією біля пам'ятника Тараса Шевченка, патрона УНСоюзу, передбачені, крім формальностей, звіти всіх урядовців, звіти поодиноких комісій, дебати над звітами та ухвали для добра організації і громади. Передбачається, що ці річні наради закінчаться в п'ятницю, 25-го травня, і учасники нарад виїдуть до Вашингтону, щоб взяти участь у великій жалобній маніфестації, що її влаштовує в столиці країни УККА на пошану мільйонів жертв комуно - московської голодової облоги України сорок років тому.

Головний Уряд УНС біля пам'ятника Т. Шевченка під час одних з попередніх своїх річних нарад.

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН ПРОПОНУЄ ЗМІНУ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ ЗСА

Вашингтон. — В часі зустрічі з лідерами Конґресу 15 травня президент який заторкує каденцію Президента та конґресменів. Президент поінформував, що він передасть на розгляд Конґресу пропозицію оформити з представників обох палат 17-членну комісію, складену з представників обох палат Конґресу та голов крайових комітетів обох великих партій, яка мала б застановитися над цим проєктом змін виборчої системи в ЗСА. Згідно з цим пляном, каденція Президента була б обмежена до періоду шести років без права поновно кандидувати. Коли йдеться про членів Конґресу, то проєкт през. Ніксона передбачає чотирьохрічну каденцію для конґресменів. Під сучасну пору каденція Президента обмежена до чотирьох років з тим що Президент може кандидувати на наступну каденцію. Конґресменів обирають на час двох років. Крім цих пропозицій, президент Ніксон буде пропонувати ряд змін, якщо йдеться про збирання фондів на виборчу кампанію, відчитність, час виборчої кампанії, форми використовування засобів масової комунікації тощо. Коротко, ввесь проєкт президента Ніксона виразно спрямований на усунення всіх тих недоліків в американській виборчій системі, які довели до відомої вотерґейтської афери і створили для нього особисто незвичайно важку ситуацію. Члени Конґресу різно оцінюють плян Ніксона. Деякі вважають, що цим пляном Президент хоче „пом'гшити" імпакт вотерґейтської афери. Цьому між іншим дав дуже гострий вислів голова Крайового комітету Демократичної партії Роберт Штравс, звертаючи увагу на те, що намагання створити таку комісію може бути нічим іншим, як „проволікуючою тактикою", а також може мати за завдання „вибілити" прикру вотерґейтську аферу.

Сенат проти участи ЗСА у війні в Камбоджі

Вашингтон. — Сенатська Бюджетова Комісія одноголосно, 24 голосами без спротиву при двох неприявних сенаторах, прийняла внесок демократичного сенатора Томаса Іґлтона, що Уряд не має права користуватися ніякими фондами, що їх схвалив Конґрес, на будь-які дії збройних сил в Ляосі й Камбоджі. Тому, що та Комісія займала раніше завжди консервативне становище, по лінії бажань Уряду, те голосування в минулий вівторок 15 травня ц. р. вважають за „противоєнну демонстрацію" і доказ змінених настроїв у Конґресі супроти президента Ніксона, що його престиж захитався внаслідку афери Вотерґейту. З урядових кіл висловлено острах, що те становище Конґресу значно погіршить позицію Г. Кіссінджера, який саме тепер — від четверга 17-го травня — переговорює у Парижі з представником Північного В'єтнаму про замирення в Індокитаї.

Відділ УНСоюзу в Амстердамі відзначить бенкетом 50-літній ювілей

Амстердам, Н.Й. — Цієї суботи, 19-го травня, відбудеться тут в залі Українського Горожанського Клюбу, ювілейний бенкет для відзначення 50-ліття існування та праці місцевого 266-го Відділу Українського Народного Союзу, Товариства ім. Івана Франка. В програмі,, бенкету який почнеться о год. 6-ій вечора, виступлять: заступник гол. предсідника УНС Володимир Сохан, довголітній секретар Відділу — Ювілята, який урядує на цьому пості повних 35 років, Василь Труфин, та обласний організатор УНСоюзу Василь Оріховський. Після офіційної частини із бенкетом, святкування ювілею 266-го Відділу УНСоюзу будуть продовжуватися танцювальною забавою. Участь в ювілейному бенкеті заповіли вже численні члени УНСоюзу та місцеві громадяни і представники ряду організацій Амстердаму та околиці.

В наслідок труднощів „Скайлеб"-у заіснувала можливість припізнення полету астронавтів

Кейп Кеннеді, Флорида. — На ушкодженому „Скайлеб"-і, крім недостачі електричної енергії, витворилася ще проблема з перегріванням, коли температура в цій космічній лябораторії дійшла до 110 степенів Фаренгайта. Ця нова проблема може спричинити ще більше припізнення полету астронавтів. За теперішніми плянами перша залога астронавтів мала б вилетіти в космос в космічнім кораблі „Аполло" у неділю, 20-го травня, але виниклі проблеми ставлять ці пляни під знак запитання. Обидві проблеми — недостача електричної енергії та перегрівання були правдоподібно спричинені нещасливим випадком, який стався 63 секунди після випуску „Скайлеб"-у з Кейп Кеннеді у понеділок. З невідомих причин, алюмінійовий щит, який мав охороняти цю повітряну лябораторію від мікрометеорів відірвався від поверхні й ушкодив кілька „соняшних крил", які перетворюють соняшні промені в електрику. Таким чином, витворилася недостача електричної енергії, яка не тільки важлива для полету космічної лябораторії, а також для охолодження її нутра. Крім охорони „Скайлеб"-у від мікро-метеорів, алюмінійовий щит мав також захищати цю лябораторію від соняшних променів. Через таке ушкодження цього щита температура в „Скайлеб"-і дійшла до такої висоти, що людині неможливо в ній перебувати довший протяг часу. Чи перша залога астронавтів вилетить до „Скайлеб"-у в неділю — невідомо. Остаточне рішення ще можна буде зробити в суботу. Тоді буде вирішено, що треба робити, щоб місія „Скайлеб" не закінчилася повною невдачею. Є можливим, що астронавти вилетять в наступну неділю тільки на короткий час, щоб з зовні оглянути ушкоджений „Скайлеб" і дізнатися про причини ушкодження. Існує також можливість, що „Аполло" сполучиться з „Скайлеб"-ом на короткий час і що космічна лябораторія зможе вживати електрику „Аполло". Є також третя можливість, що полет астронавтів треба буде відкласти на кілька місяців. Протягом цього часу можна буде випродукувати спеціяльне „покривало", яке охороняло б космічну лябораторію від соняшних променів. Астронавти мусіли б пройти спеціяльний вишкіл, щоб вміти інсталювати таке „покривало".

Тисячі поліціянтів охоронятимуть Брежнєва під час його візити в Німеччині

Бонн. — Понад 5.000 поліціянтів змобілізовано для охорони кремлівського продиря Леоніда Брежнєва, який в найближчу п'ятницю 18 травня прибуде до Бонну на 5-тиденні відвідини. У Бонні, Дортмунді, Мюнхені, й інших західньо-німецьких містах переведено ревізії й арештування, при чому — за твердженням з німецьких джерел — німецькі власті бояться більшого клопоту від „лівих", як від „правих" екстремістів. Німецька поліція дістала вістки, що німецькі комуністи-маоїсти, звеличники Пекіну, плянують ввести заколот під час відвідин Брежнєва. Уряд Західньої Німеччини канцлера Віллі Брандта рішений не допустити до будь-якого прикрого для нього інциденту під час відвідин „милого гостя" і тому зосередив тисячі поліціянтів в уніформах та цивільних одягах для охорони особи Брежнєва та рішучого протидіяння будь-якій авантурі. Брежнєв плянує поїхати з Бонну тільки до центру важкого промислу в Поруру'ї, Дортмунду.

Стан Доланч займає місце Тіта в Комуністичній партії Юґославії

Беоґрад. — Союз Комуністів Юґославії опинився саме тепер в складному періоді змін у найвищому партійному керівництві у зв'язку з відходом маршала Б. Тіта, якому минає 81 рік життя, від активної партійної та державної діяльности. Про те, що сили Тіта недописують, засвідчує той факт, що він вже не брав участи у минулотижневій партійній конференції, яка мала за завдання обговорити майбутнє партії після його відходу. Ключеву позицію в Союзі Комуністів Юґославії займає тепер Стан Доланч, секретар Екзекутивного бюра Союзу, який упродовж останніх двох років стояв найближче Тіта, як його безпосередній помічник. На останній конференції в минулому тижні Доланч звітував про роботу Екзекутивного бюра та Союзу Комуністів в загальному. С. Доланч належить до групи тих юґославських комуністів, які прагнуть зберегти повну супремацію компартії в житті Юґославії, але одночасно є виразними прихильниками окремого юґославського курсу в партійній політиці, а у міжнародних відносинах прихильниками повної невтральности Юґославії. С. Доланч також є проти централізації державно-політичного і економічного життя, як це має місце в інших соціялістичних державах. Його ідеалом є, коли мова про економіку, підприємства різних типів зі співучастю робітників у керівництві цими підприємствами.

ВЕРХОВНИЙ АРХИЄПИСКОП ЗАКІНЧИВ ВІДВІДИНИ В НЮАРКУ, ВИЇХАВ ДО КЛІВЛЕНДУ

Нюарк. — Архиєрейською Святою Літургією для шкільної дітвори та парафії й опісля зустріччю з дітьми та представниками церковних і громадських організацій у вівторок, 15-го травня, закінчив Верховний Архиєпископ Української Католицької Помісної Церкви Блаженніший Йосиф Сліпий свої короткі відвідини в цій великій парафії і громаді та в пополудневих годинах, в товаристві Митрополита Амврозія Сенишина і Єпископа-помічника Василя Лостена виїхав літаком на відвідини в Клівленді.

У вівторок, 15-го травня, о год. 9-ій ранку сходилися парафіяни церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку-Ірвінґтоні до церкви, щоб знову, як попереднього дня у вечірніх годинах, вітати та побувати і молитись разом із своїм Архипастирем. Під звуки дзвонів увійшла до церкви процесія, а в ній вівтарні хлопці, десяток священиків, між ними о. Павло Малюга, ЧНІ, парох церкви св. Івана Хрестителя, декан Ню Джерзі о. Антін Борса, та секретар і асистент Блаженнішого о. П. Стецюк, а за ними, в почті Митрополита УКЦ в ЗСА Амврозія Сенишина та єпископа Василя Лостена, увійшов Верховний Архиєпископ Йосиф Сліпий. Це вже вдруге по п'ятьох роках він завітав до цієї парафії. Поза ними уставилася стійка комбатантів. Церкву виповнили дві тисячі мирян — дорослих і шкільних дітей з різних парафіяльних шкіл: Нюарку, Елізабету, Пассейку, Джерзі Сиі і Перт Амбою під проводом сестер і учительок. Церковний хор ім. св. Івана Хрестителя під орудою Михайла Добоша розпочав Архиєрейську Божественну Літургію грімким „Буде ім'я Господнє" і многоліттєвім в честь Верховного і Владик. Під час Служби Божої Блаженніший сказав слово до дітей і до молоді, звертаючись до них, щоб вони перш усього вчилися, сталили свої характери і не цуралися українського імени, щоб вже змалку збирали всі скарби чеснот, а передусім, щоб вщеплювали в себе стійкість характеру. Закінчив Блаженніший своє слово закликом: „Не покидайте тієї Церкви і того народу, будьте добрими християнами і добрими українцями!"

Після Служби Божої і многоліттєвій, Верховний Архиєпископ зійшов в почоті Владик, щоб у церковній залі відбути зустріч з мирянами. По черзі з привітанням виступали представники різних організацій: НТШ, УМІ, УККА, ООЧСУ, СУА, Т-ва за Патріярхальний Устрій УКЦ — Крайової Управи і Відділів з Ірвінґтону і Трентону, від Марійської Дружини Пань, Материнського Кружка, Комісії Фонду Верховного Архиєпископа — „Церкви в потребі", комбатантських організацій, хору ім. св. Івана Хрестителя, Організації Державного Відродження України, парафії з Пассейку, школи св. Петра і Павла в Джерзі Сиі, „Самопомочі" — Відділ з Нюарку і від Вільного Козацтва. Від єпископа Української Православної Церкви в Америці Владики Андрія Кущака склав привітання о. Микола Ленґ. Отець Павло Малюга склав подяку за архипастирські слова розради, молитви, за посвячення іконостасу, прохаючи наділити всіх благословенням. Блаженніший згадав, що колись саме Нюаркська громада надала перше почесне громадянство Митрополитові Андреєві Шептицькому, потім благословив і прощав всіх словами: „Мир усім! Об'єднуйтеся, працюйте разом!" Громада розходилась, щоб зійтися знову о 3-ій год. по пол. біля приходства і супроводити Первоієрарха на летовище в дальшу дорогу.

По полудні, о год. 3.30, виїхала від приходства велика кавалькада авт на Нюаркське летовище. Там уже не залишилося багато часу, літак від'їздив о 4.15. Ще піднесли Блаженнішому китицю квітів, ще понеслись оклики: „Слава, Патріярше!" і Верховний Архиєпископ в почті Митрополита Амврозія Сенишина, єпископа Василя Лостена і свого секретаря о. Петра Стецюка від'їхав до Клівленду.

Владика Іван М. Білак висвячений на нового єпископа Мунгальської Митрополії

Піттсбурґ. — Очолювана Владикою Митрополитом Стефаном Коціском Мунгальська Митрополія Католицької Церкви візантійського обряду, яка об'єднує головно іміґрантів-русинів із Закарпаття та їх нащадків, має нового, четвертого вже єпископа в особі Преосв. Івана Михаїла Білака. Торжественне свячення нового Владики відбулося тут в понеділок, 14-го травня, в католицькій церкві візантійського обряду св. Духа при 5-ій евеню. Чину єпископського свячення довершив Митрополит Стефан Коціско в асисті двох інших єпископів цієї Церкви, Владики Михаїла Дудика з Пассейку та Владики Еміля Міґалика з Парми, та в приявності 15 інших єпископів і кількох сот священиків і тисячів вірних. Між Владиками були й українські католицькі єпископи, Владика Ізидор Борецький з Торонта, Владика Йосиф Шмондюк зі Стемфорду та Владика Ярослав Ґабро з Чикаґо. Церемонію свячень проводив о. д-р Василь Шерегій. Після свячень у церкві, о год. 1-ій по полудні, в готелі Вебстер Гол відбувся бенкет на честь нововисвяченого Владики, в якому, крім Митрополита, Владик і багатьох гостей взяли участь посадник Мунгалю, що є осідком Митрополії цієї Церкви, та повітовий комішенер. На численні привітання відповів опісля нововисвячений Владика Іван Михаїл Білак. На торжествах в церкві і на бенкеті в готелю українців репрезентували колишній прем'єр Карпатської України Юліян Ревай та інж. Михайло Комічак.

Д-р Т. Мацьків одержав стипендію

Акрон (Н. Н.) — Акронський Університет призначив д-рові Теодорові Мацькову, професорові і керівникові совєтознавчих студій, стипендію для дальших дослідів східньоевропейської історії в Англійському Державному Архіві в Лондоні. Проф. Мацьків досліджуватиме англійські джерела, що відносяться до історії Української Військової Республіки (Гетьманщини, 1649 - 1764).

Слід згадати, що проф. Мацьків опублікував уже деякі англійські матеріяли в таких працях як: „Князь Мазепа, Гетьман України в тогочасних англійських публікаціях, 1687-1709", (по англійськи), що її видав Український Публіцистично-Науковий Інститут у Чикаго 1967.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Демократія в дії

Звільнення Даніела Елсберґа, оскарженого у крадежу так званих Пентаґонських документів, що стосувалися В'єтнамської війни, це рідкий випадок в американському та міжнародному судочинстві. Бо його не визнали вільним від вини і кари ані на основі засуду присяжних судів, ані на основі докладної перевірки суті його справи судовим трибуналом, а просто відкинули акт обвинувачення, зголошений прокуратурою, бо суддя вирішив, що це є річ недопускальна втручання державного апарату в судочинство. Виявлено, що урядові чинники, бажаючи „допомогти" прокуратурі, хотіли нелеґальним шляхом дізнатися про різні подробиці з життя і праці Елсберґа. З цим заміром переведено влам до архіву лікаря - психіятра, в якого свого часу лікувався Елсберґ. Та подробиця долила ще більше оливи до полумени скандалу Вотерґейту. Але для обвинуваченого Елсберґа це була добра нагода: вона вдарила не по ньому, — обвинуваченому, а по державній прокуратурі й державно - адміністраційному апараті. Суддя „відкинув" справу, не допустивши навіть лави присяжних до голосування над виною чи невинністю.

Це було можливе тільки в такій демократичній системі, як Америка. Тут суд гостро засудив усі ті державні чинники, які були причетні до підслуху, до влому в помешкання того лікаря, засудили втручання до справи підсудного в часі, коли ще не закінчилося правно-судове її обмірковування. Чи можна уявити, щоб щось подібне сталося, наприклад, в Совєтському Союзі, де суд і всі його органи — це клітини державно - адміністраційного апарату, який у свою чергу залежить від однопартійної диктатури?! Там суддя є виконавцем волі режиму, а публічне таврування режиму за його неконституційне, нелеґальне поводження було б рівнозначним з автоматичною ліквідацією такого сміливця. Увесь затяжний судовий процес проти Елсберґа забезпечував якнайширші права підсудному, згідно з основним принципом американського судочинства: поки суд не визнає когось винним — він є невинним. Тому, як звернув увагу один громадянин у листі до американського щоденника: „Тільки в Америці таке можливе, що людина під закидом викрадення таємних військових документів, отже на межі державної зради, може дозволити собі говорити в суді про потребу оскарження — „імпічмент" Президента". Але в такій системі власне й сила держави, власне й сила американської демократії.

Московська „свобода"

Згідно з статтею 125-ою Конституції СССР „у відповідності з інтересами трудящих і з метою зміцнення соціялістичного ладу громадянам СССР ґарантується законом: а) свобода слова; свобода друку; свобода зборів і мітинґів; свобода вуличних походів і демонстрацій". В умовах совєтської дійсности, де за кожен вияв тої чи іншої з названих свобід громадянинові Совєтського Союзу загрожує арешт, суд й ув'язнення чи заслання, постанова 125-ої статті Конституції СССР виглядає на справжній глум. Про порушення цих „ґарантованих законом" свобід можна писати сотки томів. Показовим прикладом, як виглядає в СССР свобода слова і друку, може правити історія із режимними рестрикціями й заборонами у відношенні до такого письменника, як Олександер Солженіцин, що про них розповідає совєтський учений - ґенетик Жорес А. Медведєв у своїй приготованій для опублікування книжці „Десять років після „Одного дня в житті Івана Денисовича" ".

Опублікувавши з допомогою совєтського поета і тодішнього головного редактора провідного совєтського журналу „Новый Мир" А. Твардовського свою повість „Один день в житті Івана Денисовича", з описом страхіть і знущань в концтаборах сталінського часу, А. Солженіцин почав зазнавати всіх можливих рестрикцій і заборон збоку КҐБ і режимних комісарів від літератури. Вони сторпедували запропоновану для Солженіцина Ленінську премію 1964 року, унеможливили опублікування його романів „Раковий корпус", „В першому крузі" та „Серпень 1914" і в 1969 році виключили з Спілки Письменників СССР, позбавляючи його можливости заробляти літературною працею на прожиток. Щобільше, всі ті особи, письменники, учені чи й навіть партійні діячі, що відважилися запротестувати проти викинення Солженіцина із Спілки Письменників, були усунені з тієї ж Спілки і з компартії. Керівникам наукових інститутів, що відважилися запрошувати Солженіцина з доповідями чи читанням його творів, висловлювано догану. Такого ж покарання дочекалися всі ті інтелектуалісти, письменники, мистці й учені, які привітали Солженіцина листами й телеграмами з нагоди призначення йому нагороди Нобеля; всіх їх викликали в КҐБ на переслухання. В 1965 році чиновники КҐБ зробили налет на мешкання Солженіцина й забрали увесь його літературний архів. Після признання Солженіцинові нагороди Нобеля йому заборонили не тільки виїхати до Стокгольму для її одержання, але й навіть прийняти її у Москві з рук представника шведської Академії Наук.

Такої „свободи" зазнає в Совєтському Союзі не якийсь низовий діяч літератури, але один із найвидатніших сучасних письменників світу.

Галдеман, Ерліхман і Дін намагалися втягнути СіАйЕй у Вотерґейтську аферу

Вашингтон. — Згідно зі свідченнями ген. Вернона Волтерса, заступника директора Центральної Розвідчої Служби (СіАйЕй)), помічники президента Р. Ніксона Галдеман, Ерліхман та Дін робили заходи, щоб у шпигування Демократичної партії втягнути цю аґенцію. Їм пощастило, коли йдеться про допомогу СіАйЕй в роздобутті документів з бюра психіятра, який обслідував Д. Елсберґа, обвинуваченого у викраденні таємних документів Пентаґону. Идучи за цим зразком, вони хотіли також, щоб під фірмою СіАйЕй проводити шпигування головної квартири Демократичної партії у Вотерґейт, мовляв, в гру входили питання національної безпеки. Як виходить зі свідчення ген. Волтерса, Ерліхман та Дін робили ці заходи перед СіАйЕй від імени Білого Дому. Дані про свідчення ген. Волтерса подав сенатор Стюарт Саймінґтон, заявляючи, що „Ерліхман і Галдеман — зокрема Галдеман — були по самі вуха в цьому разом з Діном, намагаючися втягнути СіАйЕй у всю цю вотерґейтську аферу".

М. Мельник

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА БЕЗ ПРИКРАС

Донедавна комуністичні уряди російської імперії робили одне, а українців та інших запевняли, що роблять щось інше — щось для них дуже корисне. І так українськомовна урядова преса час від часу запевняла читачів про суверенність УССР, хоч в той самий час уряд позбавляв українців останніх залишків політичної, культурної і адміністративної автономії.

Пропаґандисти із Спілки Письменників України розписувались про великі здобутки української культури в той час, коли кількість російських видань в Україні росла багато скоріше, ніж українських.

„Міністри" освіти говорили про великі здобутки в шкільництві й освіті, тільки „забували" додавати, що пропорційно кількість російських студентів в Україні більша, як українських, і що чимраз більше цих останніх вчиться російською мовою.

Преса і радіо щодня проголошували братерство між росіянами та українцями і в той самий час відважні українці писали листи до нових царів у Москві з проханнями, щоб їх „брати-росіяни" не переслідували за їхню українськість.

Члени „уряду" УССР виголошували палкі промови про розквіт української нації в „братерському союзі", а в той самий час „брати-росіяни" потихеньку висилали українців поза кордони УССР, а на Україну насилали своїх людей.

Та останнім часом російська верхівка під проводом Брежнєва перестала панькатись. Марксизм - ленінізм дістав нову інтерпретацію. Зворот наступив на XXIУ з'їзді КПСС, де Брежнєв офіційно впровадив нове поняття, що йому на ім'я „совєтський народ". Хоч про ці та подібні речі говорилось раніше, від того з'їзду концепція „совєтського народу" почала впроваджуватись з небувалою енерґією і послідовністю.

Ця подія мала і має далекойдучі наслідки для поневолених націй, зокрема для українців. Були часи в ССРР, коли історію країни інтерпретовано зі штандпункту пролетарського інтернаціоналізму. Підхід цей цілком очевидно вважав національні різниці другорядними. Тоді „здобутки" економічного і соціяльного порядку в СССР трактувались фактором вирішальної ваги. Для поодиноких національностей здобутки ті мали б бути важливішими, як національні інтереси. Тому і громадянство в державі з комуністичним ладом мало б бути багато більшою цінністю, ніж життя у незалежних національних державах, таких, як Україна.

На основі такого роду теорій громадяни СССР не повинні б неспівмірно підвищувати свої національні інтереси. Були часи, коли принцип той принаймні формально стосувався не тільки до поневолених націй, але й до росіян. І тому офіційно можна було лаяти не тільки націоналізм, але й великодержавний, тобто російський шовінізм. В тому сенсі була й писана історія СССР і поодиноких націй, що входять в його склад. Були часи, коли не тільки можна було лаяти царів, але й Богдана Хмельницького трактовано як представника народних визискувачів. Такий підхід дозволяв, принаймні на папері, затримувати принцип не монолітної нації, а союзу поодиноких націй.

Концепцію „совєтського народу" розвивали урядові чинники імперії вже досить довгий час. Та на XXIУ з'їзді КПСС Брежнєв вирішив покінчити з кумедією добровільного союзу братніх народів і познайомив слухачів із найновішим відкриттям російських імперіялістів, тобто з існуванням на території СССР „совєтського народу".

Звичайно, концепція „совєтського народу" росіян ніяк не заторкує. Усі зміни мають статися на рахунок поневолених націй, і в цьому суть того найновішого трюку наших „братів з півночі". І так початок „совєтського народу" треба тепер уже шукати не в 1971 році, а в княжому Києві. Історичну схему для цього дива подав колишній український „історик" і пропаґандист, а тепер секретар ЦК КПУ В. Маланчук. Кілька цитат із тієї схеми я подав у „Свободі" з 7-го жовтня 1972 р. Основа цієї схеми не клясові проблеми суспільства, а центральна роля росіян у формуванні процесів, що допровадили до такого щасливого твору, як СССР під керівництвом Брежнєва. Отже „совєтський народ" це, без найменшого сумніву, переходове явище між союзом націй і монолітною нацією з одною мовою і одною культурою, і в цьому напрямі будуть провадити український народ Щербицький і Маланчук.

Тепер уже не добре лаяти царів навіть за їхні знущання з нижчих кляс суспільства. Тепер ціла українська історія мусить бути трактована як складова частина історії російської імперії, і тому всі українці, що боролися проти Росії, це, на думку маланчуків, не противники із іншої нації чи держави, а бунтівники і тим самим зрадники своєї батьківщини.

Все, що нагадує національну окремішність української нації, або уже виключене, або буде виключене з усіх засобів масової комунікації і шкільних підручників. Усіх українських діячів науки, політики і культури з усіх часів уже трактується як совєтських людей. І так цілком очевидно совєтськими людьми стали Шевченко,

(Закінчення на ст. 4-ій)

В. Онуфрієнко

„АВСТРАЛІЯ РОЖЕВІЄ

Українці в вільному світі не мають повного уявлення про ті зміни, що стаються в Австралії після виборів до федерального парляменту 2 грудня минулого року. Здається, ні в якій заокеанській газеті не було більш-менш повного огляду подій, що сталися з того часу, та аналізи їх.

А проте, нашим землякам варто знати про те, що дістьcя в Австралії, де живе понад 30 тисяч українців і де зорганізоване життя має кращі, ніж в якійсь іншій країні, форми.

2-го грудня минулого року до влади в Австралії прийшли лейбористи. Це сталося після 23 років урядування коаліції двох великих політичних партій — Ліберальної Партії й Селянської Партії (австралійці називають її Кантрі Парті, що може означати партія провінції). Можна було передбачити перемогу лейбористів, бо коаліція двох партій занедбала деякі питання соціяльного характеру, виявляючи при тому ознаки втоми чи незнання, куди й якими шляхами йти далі. В Ліберальній Партії сталися зміни в проводі (замість Джона Ґортона її очолив Вілліям МекМагон), і це додало зайвого тягару в діяльності коаліції, а населення чи принаймні значна його частина стало думати, що коаліція не варта підтримки. Чимало виборців голосували за лейбористів згідно з принципом: „Хоч гірше, аби інше". Це привело до того, що лейбористи мають у федеральному парляменті більшість 9 місць, хоч не мають більшости в Сенаті.

До виборів не всі політичні спостерігачі мали достатнє уявлення про сили, що діють всередині Лейбористської Партії, яку очолює Ґоф Вітлем. Всі знали, що в партії відбувається тертя між правими й лівими лейбористами, навіть після створення Демократичної Лейбористської Партії, яка постала внаслідок відходу від Лейбористської Партії правих елементів, вороже наставлених проти комуністів. Здавалося, що лейбористи йдуть іншою дорогою, ніж комуністи, що впливи всередині партії лівих лейбористів не надто сильні.

Після виборів виявилося, однак, що ліві лейбористи в партії мають дуже великі впливи, настільки великі, що сам лідер партії Вітлем, який не є лівим, не може дати з ними ради. Коли дійшло до укомплектування кабінету міністрів, збір лейбористських п а р ляментаристів (кокус) схвалив такий його склад, який не цілком був на руку Вітлемові, що став прем'єр - міністром. Вийшло так, що в кабінеті міністрів зайняли місця визначні ліві лейбористи, а серед них і такі, які відверто підтримували північнов'єтнамців і брали участь у різних вуличних демонстраціях та заколотах, влаштовуваних комуністами і лівими лейбористами.

Від грудня минулого року почала, отже, ш в и дкими темпами змінюватися зовнішня політика нового уряду. За виборчими обіцянками лейбористи мало висували свою зовнішню політику, більше говорячи про деякі поліпшення у внутріавстралійських відносинах (збільшення пенсій, зменшення робітного тижня, контроля цін, збільшена річна відпустка, „відкритий уряд", перегляд податкової системи тощо).

Про те, що будуть робити лейбористи, коли прийдуть до влади, можна було здогадуватися з деяких потягнень Г. Вітлема задовго перед виборами. Під час відвідин Вітлема в комуністичному Китаї Чжоу Ень-лай висловив бажання дожити до часів, коли лейбористи почнуть здійснювати свою політику.

Ці часи настали. З гарячковою поспішністю лейбористи перебрали урядові пости, а Вітлем не почекав навіть, поки міністри зможуть перебрати як слід справи від попередніх міністрів: він із своїм заступником Барнардом протягом майже трьох тижнів виконував обов'язки цілого кабінету міністрів.

Після перебрання справ міністри нового уряду стали діяти. Як зазначають деякі протикомуністичні кола, новий уряд відразу став робити все, що лише міг, на користь комуністам або лівим лейбористам. Майже відразу федеральний уряд послав пашпорт журналістові Берчетові, що писав про в'єтнамську війну „з другого боку" — з Північного В'єтнаму. Випущено з тюрем тих, що уникали військової служби. Були навіть думки заплатити їм за час перебування в тюрмах. Поспішно визнано комуністичний Китай. І, як наслідок, розірвано стосунки з Тайванню. Америку осуджено за бомбардування Ганою. Занульовано закон про обов'язкову військову службу. Швидко полагоджено справу нав'язання дипломатичних стосунків з Північним В'єтнамом. Війна у В'єтнамі трактується як „громадянська", а не як напад Північного В'єтнаму на Південний В'єтнам.

Недавно в Австралії побувала делеґація з Північного В'єтнаму. З шести осіб три були представниками північнов'єтнамського уряду, а три — представниками В'єтконґу. В сіднейському Тавн Голі відбулася пресова конференція, якою керував міністер зовнішньої торгівлі д-р Дж. Кернс. Для багатьох австралійців було дивно бачити міністра федерального уряду на сцені разом в представниками Північного В'єтнаму — під перехрещеними прапорами В'єтконґу й Північного В'єтнаму й під великим портретом Го Чі-Міня.

Увесь світ, мабуть, довідався про так звану „хорватську проблему" в Австралії. Генеральний прокурор сенатор Морфі зорганізував облаву на десятки будинків хорватів з метою знайти докази їхньої терористичної діяльности. Ця терористична діяльність, на думку лейбористського уряду, спрямована на повалення „законного уряду" Югославії. До речі, в березні федеральний уряд з відкритими обіймами прийняв „дорогого гостя" — прем'єр - міністра Югославії Бієдіча, який побував тут невідомо для чого: можна думати, щоб обговорити з деякими „чинниками" справу переслідування хорватів-антикомуністів, які живуть в Австралії. Відвідини перетворилися на небувалу в історії Австралії трагікомедію з зорганізуванням о х о рони „дорогого гостя". Цей гість, до речі, нічого не сказав про те, що 17 березня в Югославії розстріляно трьох хорватів, австралійських громадян.

Поліційні напади на квартири хорватів 1 квітня вдосвіта викликали занепокоєння серед населення. Газети дуже гостро скритикували федеральний уряд, зокрема сен. Мерфі, якому підлягає федеральна поліція. Ходить анекдот: австралієць каже, що його завжди будить о 3-ій годині ночі продавець молока, стукаючи пляшками. Але він знає, що це не злодії, а молочник. Другий австралієць каже: „Не обов'язково молочник. Може бути й хтось інший". Тобто — поліція. За п'ять місяців Австралія порожевіла...

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редаґує інж. Лев Яцкевич

ДОБА ЕЛЕКТРОНІКИ

Усі великі винаходи та переломові події, що вирішують майбутнє людства, відбуваються в тиші, далеко від людського гамору та щоденних газетних вісток. Згадати б тільки: перенаселення землі, нищення біологічного середовища, атомові перегони, космічні лети, „зелену революцію" та появу на ринку праці найбільшого суперника людського розуму — компютора. Одним з таких переломових винаходів нашого сторіччя слід вважати також в и н а хід транзистора, який учинив справжню революцію в електричному промислі і впливу якого на зміну всього життя нашої плянети людство ще не усвідомлює.

За творців електроніки вважають англійського інженера Джона Флемінґа, який у 1964 р. винайшов електричну, порожнисту лямпу, знану під назвою діоди, та американського фізика д-ра Лі де Фореста, що винайшов два роки пізніше тріоду, знану під назвою електричного вентиля. Тріода різниться від діоди тим, що вона, крім двох електродів, має ще вставлену між ними металеву сітку.

Обидві електронні лямпи мають форму скляної груші, з якої висмоктано повітря і в яку вбудовано два металеві електроди, що між ними пливе потік електронів по виході металевого провідника. Найважливішою характеристикою діоди є її здібність обертати змінний струм на постійний, тоді як тріода перетворює постійний струм на змінний і крім того підсилює багатократно одержані електричні сиґнали. Без цих двох електронних лямп не були б можливі радіо, телевізія, рентґенівське проміння, неонове світло.

Для читачів, не ознайомлених достатньо з електротехнікою, треба пояснити, що електромагнетна енерґія виступає в космосі у двох формах: свобідній та ув'язненій.

Свобідну форму тієї енерґії становлять електромагнетні хвилі, з яких найбільш відомими є світляні, теплові та радіові хвилі.

Ув'язненою формою електромагнетної енерґії є кожна матерія, в атомах якої кружляють електрони довкруги ядер. З невідомих причин атоми кожної матерії, а головно метал, втрачають з бігом часу один або більше число електронів, що обертаються безцільно і безнапрямно поміж атомами. Проте, коли вставити металевий провідник в дію електромагнетного поля, вони пливуть спільно в однім напрямі, в формі електричного струму.

Нормально свобідний електрон, або т. зв. йон має замалу енерґію, щоб видістатися самотужки з неволі металевого провідника, але коли додати йому теплової енерґії та обнизити назовні тиск, тоді він всилі пробити опір стінки металевого провідника і проскочити на волю. Це завдання виконують електронні лямпи. Старші віком читачі, мабуть, пригадують собі перші початки радіо, коли треба було накладати на вуха слухавки, а всередині радіової скриньки було вмонтовано багато електронних лямп, що жевріли таємним промінням, підсилюючи одержувані з „етеру" радіохвилі. Ті лямпи потребували доволі багато часу, щоб нагрітися, часто перепалювалися, нагрівали радіову скриньку до температури гарячої печі і з технічного боку значно збільшували об'єм радіоприймача.

За зворотну точку в розвитку електронної індустрії слід вважати 1947 рік, коли три дослідники лябораторії Белла: Дж. Бардін, В. Браттен та В. Шаклі винайшли транзистор.

Транзистори виконують в основі дві функції: діють як

(Закінчення на стор. 4-ій)

Н. Котис

ПЛАЧ БАНДУРИ

Нарис

Пам'яті безталанних земляків моїх, розстріляних, засланих і замучених Москвою страшним голодом — присвячую.

Чужина. За вікном сумний листопадовий вечір. В кімнаті ясно горить лямпа, я сиджу за столом і читаю книжку, а мій радіоприймач дзвенить українськими піснями — Київ передає „концерт для українців, що живуть закордоном". Прислухаюсь. За хвилину відчуваю прикре враження — московський акцент „українців" — співаків київської радіовисильні ріже мені вухо. Та по короткій павзі чую — тужно задзвеніла бандура. Пригадую, в якій страшній неволі тепер мій край, і мені здається, що то дзвенить не бандура, а кайдани на руках бандуриста.

А бандура грає далі. Я прислухаюсь і починає здаватись мені, що бандура звуками хоче розповісти світові про те, що там заборонено говорити словами. В тих звуках і скарга на тяжку долю, і розпука поневоленого люду, і туга за волею. Я пильно прислухаюсь до тих звуків, і в моїй уяві, мов на фільмовій стрічці, виникають щораз нові образи.

Якийсь час звуки линуть тихі, журливі, огортаючи душу сумом і безнадією. І нараз бандура вибухає голосним розпачливим риданням. В ньому відчувається та страшна розпука, від якої крається серце. І я розумію — то заридала жінка, востаннє простягаючи руки до чоловіка, якого енкаведисти вночі забирають з хати. Довго чути тяжкі ридання, нарешті вони затихають. Звуки бандури переходять в глухі й протяжні, мов далекий стогін.

Так, я знаю цей стогін. То стогнуть катовані в мурах в'язниць. Я бачу темні, вогкі підземелля, стіни, залиті кров'ю мучеників, чую стогін і глухі постріли, що розбиваються об грубі мури льохів.

Бандура грає все тихше, все сумніше... Звуки, мов останні подихи закатованого, все рідші, все тихіші... і затихають зовсім.

Якусь хвилину триває тиша.

І знову сумно бринить — скаржиться бандура.

В моїй уяві з'являється українське село. Чую плач і голосіння. То викидають з хат „розкуркулених" селян. В одній хаті чути грубий голос „уповноваженого" і розпачливий, благаючий голос жінки. Раптом відчиняються двері і з хати вилітає, виштовханий стусаном комсомольця, роздягнений, без шапки хлопчик, а вслід за ним, просто в сніг, летить колиска з немовлям. Нещасна мати кидається за нею й витягає з кучугури дитину, в якої ціле личко заліплене снігом. Гірко плаче безталанна мати, пригортаючи до грудей перелякане, змерзле дитя...

— Боже, за що терпимо такі знущання?.. — стогне, рве мені душу, запитує бандура. І грає далі. І знову бринять болем і розпукою сповнені звуки. Бринять журно, мов похоронна пісня, мов „вічная пам'ять". Що це, похорон?

Так, це те саме, що й похорон. Це вивозять тих „розкуркулених" з села на Сибір. Нещасні люди зі слізьми на очах цілують рідні пороги, прощаючись з ними навіки. Ось з одного двору озброєний сільський активіст виводить господиню — стару, сиву жінку. Спотикаючись, підштовхувана в плечі, йде вона з подвір'я, але у воротях раптом падає на землю. Вхопившись руками за обмерзлий стовп, з тяжким риданням припадає до нього головою. Хустка зсунулась їй з голови, сиве волосся розсипалось по снігу... — Хатонько ж моя, подвір'ячко моє, — голосить ридаючи, — я ж тут цілий вік прожила, ой, куди ж я йду від вас, чому мене від вас забирають, чому не можна мені тут і вмерти?..

Бандура ридає так розпачливо, що здається мені — з її струн капають криваві сльози. Нарешті активіст штовханом підводить жінку на ноги й жене її на майдан, де під вартою стоїть уже цілий гурт селян, призначених на заслання. Колись найкращі господарі в селі, тепер знищені, прибиті тяжкою недолею, стоять вони, тримаючи в руках малі клуночки — все, що залишилося в кожного від його господарства, запрацьованого тяжкою, мозолистою працею. Жінки тихо плачуть, пригортаючи до себе дітей.

Згодом валка рушає і виходить з села, прямуючи до залізничної станції. Грузнучи в глибокому снігу, спотикаючись, оточені озброєною вартою, мов злочинці, йдуть вони геть з рідного краю, щоб скласти свої кості в мерзлій землі далекого Сибіру. Старі, молоді, діти, жінки з немовлятками на руках, — ідуть всі...

Глибоким, невимовним сумом бринить їм услід бандура.

Валка відходить від села все далі, звуки бандури немов віддаляються разом з нею, стають все тихіші, нарешті, затихають зовсім.

Довгу хвилину триває глибока тиша. Я знаю — це хвилина мовчанки, якою живі вшановують пам'ять поляглих. І знову тихо-тихесенько грає бандура.

І вчувається мені, що десь далеко щось дзвенить. До мене долітає далекий, далекий, ледве чутний, дрібний передзвін. Хвилинами голосніший, хвилинами затихає зовсім. Здається, ніби надлітає вітер і приносить той передзвін із собою І я розумію — це чути дзвін з концентраційних таборів далекої півночі. Дзвенять кайдани, в які заковано мільйони синів і дочок мого народу, і вільний вітер доносить той дзвін на їх рідну Україну. І ще довго, довго чути той далекий, журливий передзвін.

Бандура замовкає.

Я думаю — добре, що вона замовкла. Хочу відпочити від тяжких вражень, навіяних її грою. Починаю знову читати книжку.

Та за якусь хвилю чую, що бандура знову бринить, знову розповідає. Мимоволі прислухаюсь до тих звуків і знову в моїй уяві постають образи, що змінюються, як у калейдоскопі. Ось чую легкі, приємні звуки. В них вчувається шелест листя, спів

(Закінчення на стор. 4-ій)

ПАМ'ЯТАЙМО ПРО ЖЕРТВИ ГОЛОДОВОЇ ОБЛОГИ УКРАЇНИ СОРОК РОКІВ ТОМУ! ПОМ'ЯНІМО ЇХ ПІД ЧАС ВЕЛИКОЇ ЖАЛОБНОЇ МАНІФЕСТАЦІЇ У ВАШИНГТОНІ 26-ГО ТРАВНЯ 1973 РОКУ!

ДО КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ ПРИБУВ уже 76-тилітній Дейвід Брус, перший американський амбасадор у Пекіні — проте без амбасадорського титулу. Він переїхав поїздом з Гонг Конгу до Кантону та відтіль літаком до Пекіну.

Відкритий тенісовий турнір для відзначення 50-ліття КЛК

Карпатський Лещатарський Клюб Ню Йорк улаштовує в днях 9 і 10 червня ц.р. на Оселі УНСоюзу „Союзівці" весняну товариську зустріч. В програму цієї зустрічі, окрім спільної вечері, розвагової програми та забави, входитиме тенісовий турнір. Управа Клюбу запрошує тенісистів спортових товариств взяти участь у зустрічі та у згаданих змаганнях, які проходитимуть у групах: чоловіки, жінки, сеньйори, юнаки, юначки і хлопці. Зголошення до турніру слід надсилати до 4-го червня ц.р. на адресу: Bohdan Rak, 43-21 49th Street, Long Island City, N.Y. 11104, разом з вписовим $4.00 від змагуна. Чеки виставляти на: KLK American Ukrainian Sport Club, Inc. Зголошень без вписової вплати або в пізнішому реченці не приймається. Подробиці про турнір подані у запрошенні, які Управа КЛК розіслала спортовим товариствам.

Приміщення треба замовляти безпосередньо в Управи „Союзівки", тел.: (914) 626-5641.

За перше і друге місце у кожній групі є передбачені нагороди, також кожний тенісист одержить грамоту за участь у змаганнях.

Сподіваємося, що тенісисти ЗСА і Канади своєю участю у цьому турнірі причиняться до успіху одної з імпрез для відзначення 50-ліття існування Карпатського Лещатарського Клюбу.

Роб

Дар Любови Блаженнішому

У зв'язку з недалекими вже відвідинами метрополітального Ню Йорку Первоієрархом Помісної Української Католицької Церкви Блаженнішим Кир Йосифом VII широка українська громада цієї метрополії матиме нагоду вдруге виявити свою відданість, пошану і любов нашому Верховному Архипастиреві, складаючи свої, від серця пливучі, пожертви на ДАР ЛЮБОВИ! Хоч Блаженніший висловився недавно: „Я не приїхав за вашими привітами, я не приїхав за вашими грішми, я приїхав по ваше серце", — ми можемо і повинні виявити, що наші серця належать Йому, Великому Страдникові за Церкву і нарід, в першу чергу щирими молитвами за Його здоров'я і скоре здійснення Його великих задумів, а також і щедрими датками на цей „дар любови"! Ми сподіваємося, що між жертводавцями не забракне нікого з численної громади вірних і закликаємо також всі українські установи і організації жертвувати щедро на ту ціль.

Пожертви просимо висилати чи складати в Кредитівці „Самопоміч", виписуючи чеки на: Self-Reliance, Acc. No. 5989, 108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003, тел.: (212) 473-7310.

Для вигоди жертводавців пожертви прийматимуть також такі крамниці:

Arka, 48 East 7th Street, New York, N.Y. 10003, тел.: (212) GR-3-3550;

E. Kurowycky & Son, 128 First Avenue, New York, N.Y. 10009, тел.: (212) GR-7-0344.

Всі пожертви можна відтягати від оподаткування.

Громадський Комітет для привітання і вшанування Верховного Архиєпископа Помісної Української Католицької Церкви Кир Йосифа в Ню Йорку: *д-р Роман Осінгук*, голова; *Евген Данилюк*, секретар. За фінансову комісію: *Володимир Савгак*, голова; *Ярослав Щербанюк*, секретар; *Ярослав Куровицький*, скарбник.

В Україні розпрацьовують „нову обрядовість"

Київ. — На початку травня тут відбулася зустріч письменників, поетів, композиторів, на якій, як інформує „Літературна Україна" з 8 травня, „обговорювалося питання радянської обрядовости". З інформації першого заступника голови Президії Верховної ради УССР С. О. Стеценка виходить, що при Верховній раді існує окрема комісія для справ нової обрядовости. Завданням поетів та композиторів мало б бути, як говорив Стеценко, створити для цієї „нової обрядовости" потрібні пісні і композиції. В рямках зустрічі учасники „познайомилися із новими стрічками Київської студії хронікально - документальних фільмів, присвячених обрядам, і обговорили їх". Як відомо, „нова обрядовість" має за завдання приспішити процес формування „нової совєтської людини" із „совєтським способом життя".

Запотребування на нафту може розбити єдність Західнього Світу

Брюссель. — Недавна невдача у переговорах між Організацією Держав — Експортерів Нафти та дев'ятьма західньоевропейськими великими нафтовими компаніями поставила західні европейські держави у складне становище, тимбільше, що між цими державами немає узгіднення, як поступати у переговорах в справі доставн нафти арабськими країнами. Комісія Европейської Економічної Спільноти для справ пального опублікувала меморандум, в якому звертає увагу членів Спільноти на загрозу у випадку започаткування окремими державами переговорів в справі постачання нафти. В цьому випадку розвинеться небезпечна конкуренція, яка в основах підірве спаяність західнього бльоку. Вже тепер Франція намагається використати свої відносно не злі взаємини з арабськими державами, щоб забезпечити себе нафтою. Це саме робить Італія у взаєминах з Лібією. Незалежно від того в арабській нафті заінтересовані ЗСА та Японія. На думку Генрі Саймнонета, віцепрезидента Европейської Економічної Спільноти і спеціяліста в справах пального, західні країни мусять знайти в цьому питанні спільну плятформу, якщо плянують зберегти єдність у майбутньому. Справа в тому, що ситуація на відтинку пального буде щораз то погіршуватися. В минулому році ЗСА імпортували з Близького Сходу майже половину всього свого імпорту нафти, який виносив 4.7 млн. бочок денно. Західня Европа імпортувала 75% свого запотребування у висоті 14.4 млн. бочок нафти, а Японія 5 млн. бочок денно з Близького Сходу. В 1980 році запотребування ЗСА збільшиться до 12 млн. бочок денно, Західньої Европи — 26 млн. бочок, а Японії — 13 млн. бочок. Одиноким джерелом такої кількости пального може бути тільки Близький Схід. Нафтові експерти ЗСА, Европи та Японії вважають, що в справі нафти мусять бути пороблені в дуже скорому часі конкретні домовлення. Очевидно, такий стан створює дуже догідну позицію для арабських держав.

РОМАН РУДНИЦЬКИЙ В ТОРОНТІ

Торонто. — Тут виступив, після десятилітньої перерви, у самостійному концерті піяніст Роман Рудницький. Публіка, поважну частину якої складала заавансована студіююча молодь, ентузіястичними оплесками виявила свою вдячність за подивугідне виконання творів Шуберта, А. Рудницького, а зокрема Ліста; як також двох наддатків. Після концерту відбулася зустріч Романа Рудницького з молодими українськими інструменталістами.

ДОБА ЕЛЕКТРОНІКИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

переключники струму та підсилювачі електричних сиґналів. Вони складаються з цілого ряду дрібних кристалів кремнію, пов'язаних в одну цілість. Найважливішою і, можна сказати, революційною прикметою компюторів є те, що вони займають дуже малий простір, що дозволяє мініятюризувати електронну систему. Для прикладу можна подати, що в зубці поштового значка можна примістити 1000 транзисторів з п р и належною електричною мережею.

Винахід транзистора став можливий завдяки дослідам, проведеним на т. зв. напівпровідниках, що відкрили нову сторінку в електричній техніці, т. зв. систему цінких тіл. Найпростіший компютор сьогодні і найбільш фантастичний компютор завтрішнього дня завдячують існування винаходові транзистора.

Мало хто з нас застановляється над тим, що, не зважаючи на постійну інфляцію, продукти електронної індустрії, такі, як радіоапарати і телевізори, тепер далеко дешевші, як були 10 років тому. Це обниження цін стало можливе через впровадження в електричне виробництво системи цінких тіл, з яких наче з цеголок можна будувати дослівно все, що душа захоче в ділянці збирання, перетворювання, маґазинування та постачання інформацій у всіх можливих формах, від радіоприймача, маґнетофона до пристрою, що керує працею свердлівні.

Сьогодні в електронній індустрії працює 8 мільйонів людей, а її оборотовий капітал дорівнюється 2.7 більйона долярів.

Парова доба заступила силу людських м'язів механічною силою, залишаючи людині її напрямлювання та приймання рішень, електронна доба перебирає ці функції на себе.

ПЛАЧ БАНДУРИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

пташок, і переді мною встає ясний, літній ранок, саме в ту хвилину, коли сходить сонце, прокидається земля і, вмившись росою, починає новий день.

Звуки бандури стають сумні, і я бачу — похмурі, змучені, голодні колгоспники йдуть на поле. Я йду за ними, бачу їх тяжку працю, чую, як шелестить полите їх потом не їхнє жито.

Звуки бандури зараз нагадують далекий стогін — це стогін колгоспних рабів з усіх полів України. Він рветься з десятків мільйонів грудей і заповнює поля, ліси й долини моєї батьківщини.

Хвилинна павза.

І, ніби пригадавши собі щось, нараз озвалась бандура похоронним маршем. Урочисто пливуть журливі звуки, огортають душу чорним сумом, осідають важким каменем на серці. І перед моїми очима з'являється величезне чорне число — 1933!

Я бачу себе в українському селі. Иду по вулиці. Погода чудова — ясно світить зимове сонце, сніг іскриться й рипить під ногами. Але вулиці безлюдні. Не чути людського гомону, не риплять журавлі біля обмерзлих криниць, не йде з коминів теплий дим. Від села віє пусткою й холодом кладовища. Я йду і відчуваю, що ця неприродня тиша й безлюддя викликають страх у моїй душі. Де ж люди? Підходжу до однієї хати, заглядаю у вікно — на полу лежить синій, набряклий труп жінки, з печі, мов дві колоди, звисають пухлі ноги другого трупа — чоловіка. Йду до другої хати, бачу — на ліжку лежить жінка — скорчений труп пригортає до себе висохлими руками двоє мертвих дітей. Я здригаюсь від жаху — невже я не побачу тут ані одної живої душі? Я біжу від хати до хати, заглядаю у вікна, всюди трупи й трупи, одні пухлі, другі висохлі, зі скорченими руками й ногами, застиглим поглядом розплющених мертвих очей, трупи чоловіків, жінок, немовлят. Я безпорадно озираюсь навкруги — даремно, ніде ні однієї живої істоти, я один на цьому цвинтарі непохованих покійників! З пекельним болем в серці повертаю назад і йду зі села. Ще зупиняюсь на хвилину, скидаю шапку й стою, віддаючи останній поклін моїм замученим братам і сестрам.

З важким серцем, мов прибитий, іду до другого села. Похоронний плач бандури лине вслід за мною.

В цьому селі вимерли ще не всі. Я зустрічаю на вулиці людей — набряклі обличчя, застиглий погляд очей, пухлі ноги важко переступають по землі. Дивлюсь на них, і серце мені обкипає кров'ю. А бандура квилить, мов поранена чайка.

Иду далі й по дорозі зустрічаю сани, запряжені сухореброю шкапою. Біля саней з мотузяним батіжком у руці йде чоловік — землисте лице, очі понуро дивляться вниз. Сани вкриті рядном, а з-під рядна звисають руки й ноги... Ось ззаду за саньми волочаться чиїсь довгі коси, онде збоку виглядає маленька дитяча ніжка... Кров застигла мені в жилах.

А бандура заридала, заголосила, мов жива людина — страшно, розпачливо, роздираючи душу: — О, Боже Великий, за що на нас така кара? За що гинеш так, народе мій, чому вмираєш з голоду в такому багатому краю своєму? Чому віками кривавишся і дзвониш кайданами?..

О, як тужить, як ридає бандура! Тужить довго, невтішно... Плаче кривавими сльозами... І я тужу разом з нею, разом з моїм безталанним народом.

І нарешті затихає, знеможена розпукою й болем, бандура.

Тиша. А я, змучений переживаннями, заплющую очі й знову бачу перед собою все те, про що розповідала бандура. Тиша.

І нараз в тій тиші знову лунають звуки бандури. Але в них відчувається щось зовсім нове. Звуки набирають бадьорого тону, в них відчувається міць і певність. — Та нехай же знає весь світ ще й про те, що народ мій може не тільки плакати й страждати, але він вміє й боротися — голосно, бадьоро дзвенить бандура, — що в народі моєму завжди горить вогонь зненависти до своїх гнобителів, і не можуть його загасити ні голод, ні в'язниці, ні люті морози й сніги далекого Сибіру. Бо в жилах мого народу пливе кров його предків — козачих лицарів, і того духу козацького не зломити нікому. Тож нехай знає ввесь світ, що наше горде, українське козаче плем'я ніколи не схилить голови перед ворогом, що воно буде змагатися за свою волю доти, поки її таки здобуде! — впевнено, переможно закінчує бандура.

Я слухаю, і серце моє сповнюється гордістю за мій, хоч і поневолений, але гордий народ, що навіть у тяжкій неволі знає, хто він і чого йому треба й вміє високо тримати свою гідність. І я вірю, що він таки здобуде ту омріяну, политу власною кров'ю, волю. А, ставши вільною, наша батьківщина Україна знову прийме до себе всіх розкиданих по світі, знедолених дітей своїх.

∴

Так розповідала бандура з Києва одного сумного, листопадового вечора.

ГУБЕРНАТОР ДЖОРДЖ ВОЛЛЕС, який рік тому був тяжко поранений, заявив, що коли його здоров'я буде в такому стані як тепер, то він правдоподібно буде кандидувати на пост президента в 1976-му році. Після поранення в атентаті, ноги й ціла долішня частина тіла Воллеса спаралізовані.

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Франко, Сковорода... Іншими словами, коли згадувати минуле України у будь-якій формі, тоді це минуле має бути представлюване в сенсі „совєтського народу". Будь - які спроби представити українське минуле як щось окреме від російської держави чи культури починають трактувати як „націоналістичні ухили".

Недавно прийшла на порядок дня проблема насильного перемішування населення. Коли в українській еміґраційній пресі появились аналізи останнього перепису населення СССР, тоді дехто сподівався, що російська пропаґанда почне викручуватися від закиду про насильну ліквідацію національностей СССР. Та сталось навпаки. Як я вже згадував у цьому часописі, Щербицький і Маланчук почали трактувати ту політику як найбільш правильну політику комуністичного уряду Брежнєва.

В дійсності, як свідчить недавня постанова ЦК КПУ, ця політика стала офіційною плятформою КПУ. Постанова звучить: „Значну кількість спеціялістів Українська РСР одержує з інших братніх республік, водночас багато випускників вузів і технікумів України направляються на роботу в різні райони країни. В постійному обміні кадрами між союзними республіками знаходять свій вияв переваги соціялістичної економіки, яка являє собою єдиний народно-господарський комплекс, непорушна братерська дружба і єдність народів СРСР".

Ця постанова вже одверте проголошення політики насильної ліквідації національної проблеми СССР, і в цьому немає найменшого сумніву. Замість забороняти українцям говорити по—українськи, їх фізично нищити, виморювати голодом, „братиросіяни" знайшли багато кращу методу.

Супроти такої політики уряду Брежнєва є очевидним, що великі зміни в адміністрації України були і є неминучі. Так як в минулому, так і тепер, певна кількість українських комуністів не була і не є готова іти так далеко, як ідуть такі люди, як Щербицький, Козаченко і Маланчук. Наприклад, годі сумніватись, що усунення Олесь Гончара з головства в СпілціПисьменників України це не випадкова річ. Цей український комуніст і лояльний громадянин СССР все таки вважав за потрібне плекати хоч би мінімальну окремішність української нації. Він час від часу виступав не тільки проти українського націоналізму, але й проти великодержавного шовінізму. Для таких людей на відповідальних посадах в Україні тепер уже місця немає. На їхнє місце приходять і приходитимуть українські ренеґати, яничари і російські шовіністи з українськими прізвищами та знанням української мови, так, як це було за єжовщини і Хрущова. За такого роду людей Брежнєв уже не мусітиме боятись.

Отже, прийшла національна політика творення „совєтської людини" і „совєтського народу". СССР тепер уже не є союзом націй,, що їх тримають разом клясові інтереси. СССР тепер це люди, які мають стільки спільних рис, що вони творять єдину монолітну націю. Тому, що такого роду національна політика є не русифікацією, а творення „совєтського народу", із засобами для осягнення цієї цілі не треба вже критися.

Та успіх чи неуспіх цієї політики залежатиме не тільки від Брежнєва та його помічників, але й від постави кандидатів на „совєтських людей". Треба припускати, що український народ, який пережив багато гірші часи в добі Сталіна, переживе й політику „совєтської людини" і „совєтського народу". На це тепер є, здається, багато кращі вигляди.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 20-го ТРАВНЯ 1973 р.

КЛИФТОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Укр. Січ 182-ий Відд., від год. 11-1 в залі Укр. Правосл. Церкви при 635 Broad вул. Проситься чл. прибути і вирівняти залеглі вкладки. — Г. Клименко, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори В-ва св. Иосафата 217 Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр. Амер. Клюбі при 292 Гадсон Аве. Проситься чл. прибути чисельно, бо після зборів відбудеться Похід-Манифестація (протест) українців м. Рочестеру у 40-річчицю страшного голоду в Україні, заподіяну московським комунізмом і тим вшанувати пам'ять погиблих. — Секретар.

ДЕТРОЙТ, Міш. Місячні збори Т-ва Запор. Січ 75 Відд. о год. 1-ій по пол. в УНДомі при вул. Мартін Проситься чл. вирівняти вкладки. — С. Леськів, рекр. секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Місячні збори Т-ва Подільська Січ 8-ий Відд. о год. 2-ій по пол. в церковній залі, 25 Чеснат вул. Проситься чл. прибути та вирівняти вкладки. — В. Мандзій, секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 42 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі, 237 Гопп Аве. Проситься чл. прибути Зголошення на 80-літній ювілей „Свободи", який відбудеться 16 червня в Джерзі Ситі, приймають: голова Окр. К-ту І. Хомко, тел.: 472-3404; предс. І. Влиха, тел.: 478-3554; фін. секр. П. Головачук, тел.: 478-8347 і рекр. секр. В. Марущак, тел. 546-6787. — В. Марущак.

БРИДЖПОРТ, Конн. Збори Т-ва Укр. Січ 59 Відд. о годині 2-ій по пол. в УНДомі, 500 Галлет вул. Проситься вирівняти чл. вкладки до 25 кожного місяця. — Управа.

Вступайте в члени УНСоюзу!

ТАРЗАН, Ч. 6988. Урурці схопили Козенку

Тарзане! Ми пострілили небесну машину і вбили всіх злих людей у торговельній станиці за винятком одного! Вождь Міті хоче, щоб ти прийшов і спонукав його сказати, що він зробив, що твої ноги перестали бути сильними!

Коли Тарзан впав по другому боці плоту, то ти забрав його від нас! Ти сказав, що сонце зробило Тарзана хворим!

Думаю, що ти зробив щось злого нашому приятелеві Тарзанові, щоб пошкодити йому!